

Hodnocení bakalářské práce Alžběty Sadílkové „Pragmatické pojetí významu a emocí v hudbě“ (FF UK, Praha, 2023)

Autorka nejprve předkládá výčet rozličných přístupů k hudebnímu významu, přičemž se opírá o klasifikaci Jaroslava Jiráka z jeho knihy *Tajemství hudebního významu*. Ke konci úvodní kapitoly se pak do popředí dostává rozdělení Leonarda Meyera, podle něž lze hlavní dělicí linie vést jednak mezi koncepcí absolutistickou (význam je imanentní hudbě samé) a referencialistickou (hudba odkazuje mimo sebe), jednak mezi přístupem formalistním (význam je tvořen vztahy hudebních prvků) a expresionistickým (významy se vážou k emocím hudbou vybudovaným). Spíše implicitně je naznačeno, že autorka práce považuje pragmatický přístup k hudbě za žádoucí kombinaci absolutistického a expresionistického stanoviska, a právě z toho důvodu se v nadcházejících kapitolách hodlá rozvíjet pragmatické pojetí hudebního významu inspirované Leonardem B. Meyerem.

Peirceovo pragmatické pojetí významu, který je dán celkem možných důsledků pro budoucí zkušenost, tvoří oporu pro další úvahy pro analýzu toho, jak lze význam hudby pro posluchače vymezit prostřednictvím emocí, jež vzbuzuje. Komplementárně k tomu autorka věrně shrnuje Jamesovo a Deweyho pojetí emocí s důrazem na tělesné reakce, jež tvoří konstitutivní dimenzi emocionálních prožitků.

Všechny základní stavební kameny jsou tak položeny pro další rozbor emocionálních vzruchů a jejich podílu na utváření významu v hudební estetice. K tomu jsou zdárně vytěženy hlavní teze Meyerova a Hurona rozboru napětí či konfliktu mezi anticipací vzbuzenou dosavadním průběhem skladby a zkušeností jejího dalšího průběhu. Právě tento nepoměr je identifikován jako hlavní zdroj emocí, které hudba vzbuzuje a které jsou nositelem jejího estetického smyslu. V návaznosti na Huronovu teorii ITPRA se autorka na mnoha zdařile vybraných příkladech věnuje rozličným způsobům, jimiž hudební skladatelé pracují s momentem zklamání očekávání pro posílení afektivního účinku na posluchače. Vhodně je přitom rozlišen způsob, jímž mohou být očekávání splněna či zklamána v kontextu harmonie samotné od anticipací, které lze završit či kreativně narušit v kontextu struktury a formy (s. 29-34).

V závěru se autorka vrací k úvodním rozlišením mezi absolutisticko-formalistním přístupem Hanslickovým a absolutisticko-expresionistickému přístupem Meyerovým. Pokud jsem správně pochopil směr její úvahy, pak jí šlo především o obhajobu možnosti, podle níž tkví význam hudební kompozice v její emocionální působnosti. Z Hanslickova formalistního stanoviska by totiž Meyerův přístup představoval riziko subjektivních interpretací, jež znehodnocují autonomii hudby a znemožňují analýzu založenou na inherentních formálních kvalitách hudební skladby. Pro potřeby obhajoby bych považoval za žádoucí, aby autorka svou odpověď na možné námitky inspirované formalistním přístupem rozvedla v poněkud ucelenější podobě, než se jí to podařilo na straně 37. Konsistenci celkového vyznění BP by navíc prospělo, pokud by právě Hurovono rozvedení Meyerovy teorie bylo zakomponováno do odpovědi na možnou kritiku ze strany formalistů.

Z celkového pohledu jde o práci precizně formulovanou, koherentně vystavěnou a doloženou ilustrativními příklady emocionální účinnosti různých kompozičních postupů. Je z ní jasně patrná obeznamenost s vhodně zvoleným celkem primární literatury i autorčina schopnost domýšlet předkládané interpretace stávajících estetických teorií do důsledků.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji jako *výbornou*.

V Praze dne 29. ledna 2024

Ondřej Švec, Ph.D.